

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sōkratus Scholastiku Kai Ermeiu Sozomenu Ekklesiastikē Istoria

Socrates <Scholasticus>

Mogvntiae, 1677

Caput II. Quo anno Julius Romanae urbis Episcopus, missis in Orientem Presbyteris, Athanasium & Eusebianos Romam ad synodum evocaverit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14233

HENRICI VALESII
OBSERVATIONVM
ECCLESIASTICARVM
IN SOCRATEM ET SOZOMENUM
LIBER PRIMUS.

CAPUT PRIMVM.

De anno, quo primum restitutus est Athanasius.

CÆSAR Baronius in Annalibus & Dionysius Petavius in Rationario temporum, Blondellus in libro de Primatu Ecclesiæ, & alii, scribunt Athanasium anno Christi 338. ab exilio esse revocatum, anno scilicet post mortem Constantini, qui supradictum Antistitem, cum adversariorum calumniis premi videret, ad tempus in Gallias relegaverat. Ego verò anno Domini 337. eo ipso, quo mortuus est Constantinus, Athanasium restitutum esse contendo: idque certissimo argumento, ut opinor, evincam. Scribit enim Athanasius in Apologia secunda adversus Arianos, pag. 805. se solum exilio, & patriæ restitutum esse à juniore Constantino, qui & literas ipsi dedit ad populum & Clerum Ecclesiæ Alexandrinæ. Eas literas ibidem refert Athanasius: quarum hæc est inscriptio: *Constantinus Cæsar populo Catholica Ecclesiæ Alexandrina.* Subscriptio autem est hujusmodi: *datum Treveris XV. Calendas Julias.* Tam inscriptio, quàm subscriptio harum literarum docet id, quod dixi, Athanasium scilicet solum esse exilio statim post obitum Constantini Maximi, anno Christi 337. Nam si anno sequente restitutus fuisset, tum Constantinus junior non Cæsarem se, sed Augustum appellasset. Nec à Constantino juniore restitutus fuisset Athanasius, sed à Constantio cui Orientis Imperium obtigerat. Quare cum Constantinus ipse in iis literis Cæsarem tantum se appellet, & cum Athanasius se à Constantino juniore restitutum esse testetur, apparet id factum fuisse antequam Constantini senioris filii à militibus Augusti essent nuncupati. Etenim mortuo Constantino interregnum quoddam fuit; orbisque Romanus sine Imperatore mansit per tres fere men-

ses, donec fratres, qui Cæsarem nomine diversas Provincias regebant, ad dividendam Romani Imperii summam in unum coiissent. Obiit Constantinus XI. Calendas Junias, & ipso anno nuncupati sunt tres Augusti, Constantinus, Constantius & Constans, 5. Idus Septembres, ut legitur in veteribus Fastis, quos falso sub Idatii nomine publicavit Jacobus Sirmundus. Hoc ipsum est, quod Eusebius in libro 4. de vita Constantini scribit, illum post mortem imperasse, & cuncta diplomata atque edicta, ejus, tanquam superstitis nomine fuisse insignita. Ob hanc igitur causam Constantinus junior in suis ad Alexandrinos literis se duntaxat Cæsarem appellat, quippe qui nondum Augustus fuisset appellatus. Data enim sunt literæ 15. Calendas Julias. Augustus autem cum fratribus nuncupatus est 5. Idus Septembres. Porro tunc temporis dum fratres tantum Cæsares vocarentur, summa auctoritas penes juniorem Constantinum erat, quippe qui fratrum natu maximus foret.

CAPUT II.

Quo anno Julius Romana urbis Episcopus, missus in Orientem Presbyteris, Athanasium & Eusebianos Romam ad synodum evocaverit.

Reverso Alexandriam Athanasio, quod anno Domini 337. contigisse superiori capite demonstravimus, Eusebiani moleste ferentes ejus restitutionem, novis criminationibus apud tres Augustos eum vexare cœperunt. Nam & ad Constantinum & Constantem Occidentium partium Imperatores literas scripsere, quibus præter vetera illa crimina toties decantata, eum insuper accusabant, quod post reditum suum plurimas in urbe seditiones excitasset, multosque civium in carcerem trahi, verberibus affici, & necari à judice fecisset. Eadem quoque scripserunt ad Julium Romanæ urbis Episcopum, missis ad eum Macario Presbytero, & Martyrio, Helychioq; Diaconis. Quare coactus

Y ii j

est Athanasius, Presbyteros suos cum literis suis, tum ad Imperatores, tum ad Romanum Pontificem mittere, ut illorum calumnias depelleret. Cum igitur Athanasii Presbyteri Romam venissent, & coram Julio Papa multisque aliis Occidentis Episcopis, qui tum Romæ aderant, Eusebii Legatos in omnibus convicissent, tandem ipsis Eusebii Legatis id postulantibus, placuit ut tam Orientalium, quam Occidentis Episcoporum Synodus Romæ congregaretur, utque Julius tam ad Eusebianos, quam ad Athanasium literas scriberet, quibus ad Concilium convocarentur: quo cunctis presentibus & jus suum prosequentibus, iusta sententia deponi posset, & amotis discordiarum causis, pax Ecclesie in posterum firmaretur. Scripsit itaque Julius juxta petitionem Legatorum, ad Eusebium per Elpidium & Philoxenum Romanæ Ecclesie Presbyteros. Scripsit etiam ad Athanasium: mandans ut intra certum diem Romæ ad causam dicendam adesset. Verum difficultas est, quo anno hæc Legatio Julii Papæ in Orientem profecta sit. Baronius quidem in Annalibus, quem ceteri fere sequuntur, has Eusebianorum criminationes adversus Athanasium, de quibus supra dixi, confert in annum Christi 339. quod equidem facile concesserim. Cum enim Athanasius & Episcopi Ægyptii in Synodica sua testentur, Eusebianos ad tres simul Augustos literas scripississe, vix serius id potuit contingere. Etenim Constantinus Junior ad quem illi literas dedere, anno Domini 340. interfectus est. Legationem autem illam à Julio missam esse dicit Baronius anno Christi 340: in quo ei assentiri non possum. Nam si id admittimus, biennium fere totum in sua legatione consumplerint necesse est, quippe qui anno 342. ex Legatione sua reversi sint ut Baronius fatetur. Atqui non est verisimile, tantum temporis spatium à Legatis contritum fuisse: & si tandem detenti fuissent ab Orientalibus, non id omisisset Julius in epistola, quam Romanæ Synodi nomine scripsit ad Episcopos Concilii Antiocheni. Neque vero id tacuisset etiam Athanasius, qui omnes adversariorum suorum dolos fraudesque accurate commemorat. Certe Julius Papa id unum conqueritur de Orientalibus, quod Legatos suos usque ad mensem Januarii detinuerint, quo scilicet dies, ad quam Synodus erat indicta, elaberetur. Athanasius vero in epistola ad solitarios id tantum dicit, Julii Legatos ab Eusebianis detentos fuisse ultra diem à Julio constitutum. Quare verius esse existimo, hanc legationem à Julio Papa missam fuisse anno domini 341. in eunte, paulo antequam Synodus Antiochiæ congregaretur. Id ipsum præterea colligi potest ex epistola Julii Papæ ad Episcopos Synodi Antiochenæ. Etenim in ea epistola disertè testatur Julius, Episcopos illos in suis literis inter cetera conquestos fuisse, quod Julius non ad ipsos, sed ad unum Eusebium literas misisset per Elpidium ac Philoxenum. Jam tum ergo congregata erat Antiochiæ Synodus, aut saltem indicta eo tempore, quo Julius literas illas ad Eusebium mi-

lit. Alioquin Episcopi Orientales nullam querimoniam causam habuissent: eisque Julius id merito respondere potuisset: qua ratione ad vos scribere poteram, qui nondum in unum convenatis? An ego divinare potui, vos Antiochiam ad encenia venturos, atque illic Synodum esse facturos? Sed nihil horum rescripsit illis Julius. Id unum dicit, se ad Eusebium solum scripsisse, propterea quod is solus literas prior ad ipsum dedisset. Sed & Athanasius in epistola ad solitarios id ipsum non obscure significat. Postquam enim dixit se Romam profectum esse, simulatque audisset Gregorium Alexandriam brevi mittendum esse cum militari manu, ut in Episcopatum ipsius invaderet, hæc subiungit: *Julius vero Presbyteros suos Elpidium & Philoxenum cum literis ad Eusebianos misit &c.* Idem tradit in Apologia secunda adversus Arianos pag. 739. *ἡ δὲ τῶν αὐτῶν ἐπιτολῶν ἰσχυρῶς. Id est, Cum egretur Romam perrexisset, Julius, ut par erat, etiam ad Eusebianos literas scripsit, missis etiam duobus Presbyteris suis Elpidio & Philoxeno.* Verum hoc loco nascitur difficultas. Nam si Elpidius & Philoxenus à Julio missi sunt in Orientem, Athanasio jam Romam ingresso, aut certe eò proficiscente; quomodo stare potest id, quod Julius scribit in epistola ad Orientales. Athanasium non sponte, sed literis suis accitum Romam venisse. Respondeo Athanasium literis quidem Julii Papæ evocatum fuisse, sed non per Elpidium ac Philoxenum Legatos, verum per alios quosdam, qui Julii literas ad ipsum detulerant, priusquam Elpidius ac Philoxenus ad Eusebianos mitterentur. Idem rationi consentaneum erat, ut accusatus, prior ad dicendam causam evocaretur. Certe Athanasius in epistola ad solitarios, has duas citationes aperte distinguit. Et primo quidem loco ait Julium literas ad se scripsisse, quibus mandabat Synodum oportere fieri, ubicunque Athanasius voluisset, ut Eusebiani tum crimina, quæ aliis objiciebant, probarent si possent, tum libimetipsis objecta fidenter refutarent. *ὅτι τῶν αὐτῶν ἐπιτολῶν ἰσχυρῶς ἔγραψε πρὸς τοὺς ἐπίσκοπους ἐνθάδε ἀνὰ Ἐφέσον &c.* Deinde pagina sequente subdit se Romam navigasse audito Gregorii adventu: *Julium vero Presbyteros suos Elpidium atque Philoxenum cum literis ad Eusebium misisse, certumque diem constituisse, quo se in iudicio sisteret, nisi pro calumniatore haberi vellet.* Idem Athanasius in Apologia secunda adversus Arianos non procul ab initio, disertè testatur, se priorem ad Synodum Julii Papæ evocatum esse. Sed verba ipsa præstat adscribere, eo quod ab Interpretre petperam translata sunt. *κέλευθ' ὅδ' ἐκ' ἀπαξ, εἰδὲ διουτρον, ἀλλὰ καὶ πολλάναις· πρῶτον μὲν ἐν τῇ ἡμετέρῃ χερσὶ συναγομένην ἐπο' ἑπισκόπων ἵδρι ἑκατόν· δεύτερον ἢ ἐν τῇ Ῥώμῃ, ἡρ' ἔστιν ἰωσέβιον καὶ ἀληθέτην αὐτῶν τὴν ἐν Ῥώμῃ, καὶ συναχθῆναι ἑπισκόπων καὶ ἐκείνους πρὸς ἡκούσῃ.* *Judicatum est enim secundum nos non semel neque iterum, sed sæpius. Primum quidem in nostra Provincia, cum ad id cõsissent præp̄modum centum Episcopi.*

Secundo Roma, cum Eusebius literas scripisset, & cum ipse cum suis, tum nos in iudicium vocati essemus: congregatis illis quoque pluribus quam quinquaginta Episcopis.

CAPUT III.

Quo anno Athanasius Romam venerit.

Baronius, qui Elpidium ac Philoxenum Presbyteros à Julio Papa in Orientem missos esse dicit anno Domini 340. consequenter etiam affirmat Athanasium eodem anno Romam venisse, accitum scilicet Julii literis: Baronii sententiam secuti sunt Petavius, Blondellus & ceteri. Verum eos falli, ipsius Athanasii testimonio demonstrabo. Is in epistola ad solitarios non procul ab initio, ait, Eusebianos, qui Julii literis Romam ad Ecclesiasticum iudicium fuerant evocati, cum scelerum conscientia victi, male sibi metuerent, & eventum Romani iudicii reformidarent, sollicitasse Constantium, ut sectæ suæ patrocinium palam susciperet, & Homoulianos ac præcipue Athanasium persequeretur. Ac primo quidem id egisse, ut Philagrius iterum Præfæctus Aegypti creatus Alexandriam mitteretur: Deinde ut Gregorius Episcopus pullo Athanasio in locum ejus substitueretur. Statim igitur Imperatoris mandato persecutio Alexandria excitata est. Gregorius cum militari manu ingressus, adjuvantibus cum Philagrio & Arfacio Eunuchis, Ecclesiam Quirini occupat. Inde alii cæsi, alii in carcerem trusi: alii exilio, alii bonorum proscriptione multati: alii annonæ ablatæ sunt: eo scilicet consilio, ut omnes Gregorium vel inviti suscipere cogerentur. *ἀθανάσιος ὁ μὲν ἐν τῷ ὄρει ἦν, ὁ δὲ ἐπὶ τῷ ὄρει ἦν. ἰδὲ ἐστὶν ἡ ἀνεπιβλήσιμος ἡ ἀθανάσιος, ἡ ἀνεπιβλήσιμος ἡ ἀθανάσιος.* Id est, Antequam hac fierent, Athanasius cum rem audicione tantum accepisset, Romam navigavit. *μὲν ἀκούσας, ἡ ἀνεπιβλήσιμος ἡ ἀνεπιβλήσιμος.* supple adventum Gregorii cum militibus. Annon ex iis aperte colligitur, Athanasium non nisi post ordinationem Gregorii Romam venisse. Qui cum in Synodo Antiochena constitutus fuerit Episcopus, id est anno 341. necessario conficitur, Athanasium non ante hunc, quem dixi annum in urbem venisse. Accedit Socratis testimonium, qui in libro secundo dilerte scribit, post Gregorii ordinationem & post cruentum ejus ingressum in urbem Alexandrinam, Athanasium Romam ad Julium se contulisse.

CAPUT IV.

Quo anno Synodus Romana congregata sit in cam. sa Athanasii.

Cum Athanasius tempus Synodi Romanæ tam distincte notaverit, idque non uno in loco; mirum profecto est viros doctissimos in ejus Synodi tempore falli potuisse. Et Baronius quidem in annum Domini 341. eam Synodum

A contulit, quem deinde secuti sunt ceteri. Nisi quod Blondellus in libro de Primatu Ecclesiæ, eodem quidem anno, sed paucis ante Synodum Antiochenam mensibus celebratam esse affirmat. Ait enim literas Julii Papæ quibus Orientales evocaverat, causam Romanæ Synodo præbuisse, Romanam autem Antiochenæ occasionem dedisse. At Baronius, etsi Romanam Synodum in eundem annum retulerit, quo Antiochenam, illam tamen ista posteriorem facit. Cum enim ex epistola Julii ad Orientales data, constet Athanasium Romæ mansisse annum integrum & sex menses, dum Eusebianorum adventum expectaret, Baronius qui Athanasium anno 340. Romam venisse scripserat, necesse habuit Romanam Synodum, in qua absolutus est Athanasius, in exitum sequentis anni conjicere. Ego vero longe tutius esse existimo, in ea re Athanasii fidem sequi, quam Baronii. Certe Athanasius in epistola ad solitarios dilerte scribit, Romanam Synodum post dimissos ab Eusebianis Julii Legatos Elpidium atque Philoxenum, esse celebratam. Locus est pag. 816. ubi postquam retulit Elpidium ac Philoxenum Presbyteros à Julio missos fuisse, qui Eusebianos ad causam dicendam citarent, subdit Eusebianos audito nomine Ecclesiastici iudicii, adeo contremuisse, ut animum profus desponderent. Ad solitas igitur artes eos convertos, ait Presbyteros Julii ultra diem Synodo præfinitum à Julio detinuisse, vanasque prætulisse excusationes, quod metu Persici belli Romam ipsis proficisci non liceret. Tandem vero, inquit, Presbyteros Julii dimiserunt. *ἀμὲν τῶν ἀποστολικῶν ἀποστόλων ἐπὶ τῇ ἀποδείξει ταύτης ἀπορίας &c.* Deinde cruentum Gregorii introitum in urbem Alexandrinam, & cædes atque exilia Episcoporum recenset. Ac tum deinde Romanam Synodum commemorat pag. 818. *ἐν τῇ τῆς Ῥώμης συνόδου ἐπιτομῆς ἐν τῇ ἀποδείξει &c.* id est Roma vero congregati Episcopi circiter quinquaginta. Eusebianos quidem ut suspectos, veritosque se in iudicio sistere, repudiaverunt, & que ab illis scripta fuerant infirmaverunt. Nos autem susceperunt, & communionem nobiscum amplexi sunt. Annon ex hac Athanasii narratione liquido apparet, Romanam Synodum non nisi post reditum legatorum habitam fuisse. Certe ante reditum illorum nec potuit haberi legitime, nec debuit. Absurdum enim esset, si Julius, qui legatos suos in Orientem mitterat, ut Eusebianos ad Synodum suam evocaret, ante regressum illorum & ante responsonem Orientalium, Synodum celebrasset. Nam & juris & æquitatis ratio postulabat, ut legatorum reditus expectaretur, quo sciri posset quidnam egissent, & utrum Orientales idoneam absentia suæ excusationem afferrent: ut omnibus examinatis atque discussis, in contumaces accusatores, qui vocati non paruissent, iusta ex legibus sententia promeretur. Hoc igitur absurdum est in opinione Baronii & eorum, qui Baronium secuti sunt, quod Synodum Romanam, eam dico, in qua absolutus est Athanasius, factam fuisse asserunt ante reditum legatorum, qui ad citandos Eusebianos missi erant in Orientem. Est præterea